

BRĪVĀ LATVIJA

ISSN 0934-6759

APVIENOTĀ **LONDONAS AVIZE** UN **LATVIJA**

2018. gada 14. – 20. aprīlis

Nr. 14 (1528)

Lasiet tīmeklī
www.brivalatvija.lv

NEDĒĻAS AKTUĀLITĀTES

Tramps sola Baltijas valstis nepievilt

Triju Baltijas valstu prezidentu tikšanās ar ASV prezidentu Donaldu Trampu. No kreisās: Igaunijas prezidente Kersti Kaljulaid, Lietuvas prezidente Daļa Gribauskaite, ASV prezidents Donalds Tramps, Latvijas prezidents Raimonds Vējonis // Foto: Valsts prezidenta kanceleja

Par Baltijas valstu prezidentu vizīti ASV ziņojām jau mūsu laikraksta iepriekšējā numurā. 3. aprīlī visu trīs Baltijas valstu prezidenti un Tramps Baltajā namā tikās pusdienās. Pusdienas nori-

sinājās Kabineta telpā ar Baltijas valstu prezidentiem un viņu delegācijām, kā arī Baltijas valstu vēstniekiem ASV. Pusdienās piedalījās arī valsts sekretāra vietnieks Džons Salivans, komerc-

departamenta sekretārs Vilburs Ross, aizsardzības sekretārs Džims Matiss, enerģētikas sekretārs Rīks Perijs, kā arī citi augsta līmeņa ASV administrācijas pārstāvji.

(Turpinājums 3. lpp.)

Baltijas valstu prezidenti Francijā

Triju Baltijas valstu prezidenti Parīzē, Orsē muzejā

Beidzot simbolisko trīs Baltijas valstu prezidentu vizīti ASV un Francijā, Valsts prezidents Raimonds Vējonis tikās ar Francijas prezidentu Emanuelu Makronu un Ekonomiskās attīstības sadarbības organizācijas (OECD) ģenerālsēkretāru Anhelu Guriju. "Latvijai ir svarīgi būt daļai no aktīvās Eiropas, daļai no nākotnes disku-

sijas. Trīs Baltijas valstu prezidentu tikšanās ar Francijas prezidentu sniedz mums nepastarpinātu iespēju iesaistīties diskusijā par Eiropas nākotnes jautājumiem," sacīja Vējonis.

"Latvijai un Francijai ir teicamas divpusējās attiecības. Esam gandarīti par Latvijas un Francijas stratēģiskās partnerības rīcības

plāna parakstīšanu, kas mums dod papildu impulsu strādāt kopā vēl ciešāk," uzsvēra Valsts prezidents Raimonds Vējonis pēc trīs Baltijas valstu un Francijas prezidentu tikšanās Elizejas pili Parīzē. Tikšanās laikā Valsts prezidents atzīmēja, ka esam ieinteresēti turpināt attīstīt divpusējās attiecības ekonomikā, drošībā un aizsardzi-

Latvija
100 =

ŅUJORKĀ gavilē latvieši

Ņujorkas *Knicks* komanda slavenajā *Madison Square Garden* arēnā aicināja apmeklētājus svinēt Latvijas Simtgadi. Bija ieradušies vairāk nekā 700 latvieši. Sarīkojums bija iecerēts kā 8. aprīļa spēle pret *Bucks* jau krietnu laiku iepriekš, taču diemžēl iecerētais plāns pilnībā neizdevās, jo Latvijas basketbola superzvaigzne Kristaps Porziņģis pirms pāris mēnešiem guva smagu traumu un šobrīd nevar doties laukumā. Bez Porziņģa klātbūtnes spēle gan nepalika, jo viņš ieradās *Madison Square Garden* arēnā, darot to otro reizi kopš savainojuma gūšanas.

Porziņģis pirms spēles laukuma centrā sasveicinājās ar Valsts prezidentu Raimonu Vējoni, kurš viņam pasniedza Latvijas Simtgadei veltītu kreklu, savukārt Vējonis saņēma personalizētu *Knicks* kreklu (*attēlā*). Latvijas himnu dziedāja Ņujorkas latviešu koris, tērpies latviešu tautastērpos.

Pašlaik savainotā latvieša Kristapa Porziņģa pārstāvētā Ņujorkas *Knicks* komanda Nacionālās bas-

ketbola asociācijas (NBA) rēģulāro meistaracikšu spēli veltīja Latvijas Simtgadei. Spēle sākās pusastoņos vakarā pēc Ņujorkas laika, taču jau agrā pēcpusdienā Kristapa Porziņģa līdzjutēji pulcējās krodziņā. Bija ieradušies fani arī no Latvijas un pat no Indijas un Austrālijas. Plīvoja Latvijas karogi, apmeklētāji bija rotājušies sarkanbaltās šallēs. Valdija sirsniņa, sportiska gaisotne.

Knicks basketbolisti gan par svētkiem neparūpējās, jo piedzīvoja zaudējumu pret *Bucks* – ar 102:115. Spēle gan kopumā bija diezgan līdzvērtīga, un uzvarētājs tika noskaidrots pēdējā ceturksnī, kad Milvoki klubs veica nelielu izrāvienu un nodrošināja uzvaru. Ņujorkas komandas sastāvā pieredzējušais Džerets Džeks iemeta 18 punktus, bet Kails O'Kvins pievienoja 15 punktus un 16 atlekušās bumbas. Savukārt *Bucks* labā 22 punkti Krisam Midltonam un Ērikam Bledso, kuram arī desmit rezultatīvas piespēles.

bā, kultūrā un izglītībā, kā arī turpināt ciešu sadarbību ES, NATO un citos daudzpusējos forumos. "Latvijas skatījumā būtiska Eiropas projekta attīstības prioritāte ir drošība. Baltijas valstis un Francija ir spēcīgi NATO sabiedrotie ar vienu izpratni par aktuālajiem drošības izaicinājumiem un visaptverošu pieeju aizsardzības spēju stiprināšanai. Latvija augstu vērtē Francijas ieguldījumu kolektīvās aizsardzības stiprināšanā Baltijas reģionā," uzsvēra Raimonds Vējonis. Latvija un Francija kopā piedalās vairākās misijās un operācijās Afrikā un Tuvajos Austrumos, tādējādi atbalstot globālo

ciņu pret terorismu un veicinot starptautisko drošību. Arī Eiropas Savienība drošības jomā šajā laikā ir spērusi lielus soļus, lai attīstītu spējas, kas papildina NATO. Pārņemot Eiropas nākotnes jautājumus, Valsts prezidents atzīmēja, ka Latvijas interesēs ir piedalīties jaunajās iniciatīvās, diskutēt par tām tā, lai tiktu ņemtas vērā Latvijas intereses.

SALLIJA BENFELDE

Par diasporu pēdējos gados mūsu valsts ir runājusi un rakstījusi daudz un atzinusi, ka tā ir daļa no mūsu tautas un ka to nenosaka kartē redzamās robežas. Vēl vairāk, diasporas atbalstam paredzēts aptuveni miljons eiro gadā un prioritāte – atbalsts latviešu valodai un skoliņām visnotaļ ir saprotams un atbalstāms, tāpat kā atbalsts dažādiem kultūras pasākumiem. Galu galā valoda un kultūra ir tautas pamats. Lasot, klausoties un skatoties visdažādāko informāciju par to, kā tiek rīkotas vasaras nometnes diasporas bērniem un pieaugušajiem, par to, ka mītnes zemēs darbojas deju kopas un kori, šķiet, viss ir vislabākajā kārtībā. Tomēr pārdomas par to, kāda diaspora valstij ir vajadzīga un ko valsts no tās patiesībā grib, raisīja diasporas plašsaziņas divu dienu seminārs Rīgā, kuŗu organizēja Eiropas Latviešu apvienība (ELA). Ja jau mēs visi, neatkarīgi no tā, kuŗā valstī dzīvojam, piederam Latvijas tautai, acīmredzot arī diasporas kopienās ir jāveidojas un jāveido t.s. pilsoniskā sabiedrība – aktīvi, domājoši, apzinīgi un ekonomiski pietiekami neatkarīgi cilvēki, kuŗi iesaistās valstī un sabiedrību veidojošajos procesos. Un, neapšaubāmi, mediji jeb plašsaziņas līdzekļi ir vajadzīga un neatņemama pilsoniskās sabiedrības daļa, jo tikai tāda sabiedrība var saglabāt valsti un tautu. Par to, kāpēc vajadzīgi diasporas mediji, seminārā precīzi sacīja Lielbritānijas “Daugavas Vanagu” fonda valdes priekšsēdis Aivars Sinka: “Atis Kronvalds jau 19. gadsimta vidū, protams, citos apstākļos, tomēr ļoti izteica vajadzību pēc organizētas, vienotas

latviešu kopienas: “*Mums jā rūpējas visiem spēkiem, ka savienotos latvju tautas dzīvie locekļi, kas tagad cits no cita pret dabīgi atšķirti.*” Nešaubos, ka mūsu tautas lielākā cīņa ir bijusi un būs par tās izdzīvošanu. Un tā tas ir bijis, vai slēpāmies purvos un mežos no sīrotājiem Ziemeļu kara laikā, vai drebējām bēgļu nometnēs pēckara Vācijā, vai šajās dienās strādājam lauku darbos kādā Anglijas sādžīnā. Mūsu tautas lielākais ienaidnieks nav bijis ne vācietis, ne krievs, bet gan asimilācija: pārangošana, pārkrievošana, pārvācošana. Nešaubos arī, ka savienotai, organizētai pasaules latviešu sabiedrībai vajadzīgs arī savs medijs, lai palīdzētu cīņā pret asimilāciju. To saprata mūsu tēvutēvi, dibinot avīzes, piemēram, Londonas Avīzi” jau 1942. gadā, vai “Laiku” 1949. gadā. To, es ticu, saprot arī tie, kas dibinājuši jaunus ziņu portālus jaunajā diasporas sabiedrībā Īrijā, Vācijā un daudzviet. Jāpiebilst, ka semināra dalībnieki piekrita arī A. Sinkas sacītajam, kādi ir diasporas mediju mērķi:

- Atbalstīt latviešu kultūru ārpus Latvijas. Ja latvieši, kas dzīvo pasaulē, neradīs un netērēs latviešu kultūru daudz un dažādos veidos un formās, tad tie asimilēsies.

- Apvienot pasaules latviešus, lai būtu ikdienas un viegla savstarpēja komunikācija, arī ar Latviju. Lai pasaules latvieši būtu informēti un vienota daļa no latviešu tautas un Latvijas kopuma. Ļoti svarīgi, ka te nav ieskaitītas tikai vecās trimdas zemes, bet gan visas valstis, kur mīt latvieši.

- Daudzināt pasaules latviešu darbību un sasniegumus Latvijā un ārpus tās, kā arī dot iespēju

nākotni un identitāti, bieži vien nezinot vai nenojaušot, kas noticis ar viņu tuviniekiem.

Šajā pārvietoto cilvēku dimensijā ieskatīties ir centusies angļu rakstniece Diāne Samuēls (*Diane Samuels*) savā 1993. gada sarakstītajā lugā *Kindertransport*. Lai atzīmētu šīs glābšanas akcijas 80. gadskārtu, Luksemburgas teātri sadarbojās ar Anglijas teātriem *Queen's Theatre Hornchurch* un *Selladoor Productions*, režisores Annes Simonas (*Anne Simon*) vadībā, izveidojot starptautisku komandu, kas šo lugu izrāda Anglijā un Luksemburgā. Man bija iespēja izrādīties noskatīties Luksemburgas teātri Lielās Piektdienas vakarā.

Luga pārsvarā pievērsās jautājumam par Holokausta izdzīvošanu no neierasta skatījuma – no bērna viedokļa, kas, pateicoties glābšanas akcijai un nonākšanai gādīgā ģimenē, tomēr nekad no bērnības traumām neatbrīvojas. Visā izrādes laikā mani nepameta doma par paralēlēm ar tik daudziem man pazīstamiem cilvēkiem, kam visādos vecumos

Diskusijā runā Nils Ebdens (Vācija), pa labi Aivars Sinka (Lielbritānija), kreisajā pusē Ingūna Miezē (Īrija)

pasaules latviešiem iespaidot notikumus Latvijā, vai no kultūras vai politikas viedokļa.

- Atrast un apvienot darītājus. Padarīt viegli sastrādāties cilvēkiem, kam rūp Latvija un Latvijas tautas turpmākā pastāvēšana.

- Būt Latvijas valsts idejiskiem vēstniekiem ārzemēs.

Protams, semināra laikā kopīgi tika izstrādāta gan koncepcija, kā sasniegt šos mērķus, gan arī rīcības plāns tuvākajiem gadiem. Jāpiebilst, ka seminārā piedalījās ne tikai Latvijas sabiedrisko plašsaziņas līdzekļu vadītāji un pārstāvji un dažādu institūciju ierēdņi, bet arī dažu privāto plašsaziņas līdzekļu pārstāvji un mediju eksperte, RSU asociētā profesore Anda Rožukalne, kā arī Ārlietu ministrijas diasporas lietu īpašais vēstnieks Atis Sjanīts. Kopumā jāteic, ka

vēlme sadarboties bija abpusēja un gan jau nedaudz vēlāk Latvijas publiskajā telpā būs atrodams vairāk informācijas par to, kas tika runāts un lemts. Stāsts un arī bažas, ko pēc semināra pauda tā dalībnieki, ir par to, ka valsts labprāt atbalsta dziedāšanu un dejušanu un dažādus sabiedriskus sarīkojumus, jā, arī latviešu valodu. Bet gudras, apzinīgas un iesaistīties gribēšanas sabiedrības veidošanas latviešu kopienās īpaši redzēt negrib. Tā teikt, dziediet, dejojiet, runājiet latviešu valodā un sūtiet savu nopelnīto uz Latviju; ja gribat, atgriezieties, bet atbalsts diasporas plašsaziņas līdzekļiem... Ierēdņi esošo projektu ietvaros var izdarīt tikai tik, cik tiem atļauj, pat ja saprot situāciju un labprāt to gribētu risināt. Kā pēc diskusijām sacīja daži semināra dalībnieki –

ir taču ļoti redzams, kā vara grib ierobežot sabiedriskos plašsaziņas līdzekļus Latvijā, un, protams, stipri un, nedod Dievs, neatkarīgi latviešu mediji diasporā vismaz esošajai varai nav vajadzīgi. “Padomā, kas notiks, ja latviešu diasporas lielākā daļa gribēs piedalīties Latvijas dzīves veidošanā, nāks ar savu pieredzi un redzējumu, kas un kā jādara!? Un plašsaziņas līdzekļi taču tādu gribēšanu var veicināt,” sarkastiski sacīja kāda no semināra dalībniecēm.

Vēl jāpiebilst, ka runa nav par to, ka valstij būtu pilnībā jāfinansē diasporas mediji, bet par to, ka esošo projektu konkursu nosacījumi tikai retos gadījumos der plašsaziņas līdzekļiem. Tādēļ aizvien biežāk nākas domāt, ka valsts ir gatava atbalstīt dziedošu un dancojošu, nevis domājošu diasporu.

VALDA LIEPIŅA

Šogad aprit 80 gadu kopš Apvienotās Karalistes organizētās akcijas *Kindertransport*. To ierosināja *Inter-Aid* komiteja ar nolūku glābt žīdu un ne-āriešu kristīgus bērnus no nacistu kontrolētām valstīm Eiropā. Akcijas fokuss bija Vācija, Austrija, Čehoslovākija un Polija. Galvenais iemesls šādam lēmumam bija pieaugošais nāids un vardarbība pret žīdiem, īpaši 1938. gada nogalē. Apmēram 10 tūkstošus bērnu izglāba, un tie nonāca Anglijā. Tāpat kā tagad lasām par Anglijas bērniem, kas tika pārvesti uz Austrāliju pēc Otrā pasaules kara, nodoms (politiskais un cilvēciskais) bija cēls un daudziem bērniem bija iespēja izglābties no nāves vai smagiem dzīves apstākļiem. Apvienotās Karalistes ārlietu ministrs Samuēls Hōrs (*Samuel Hoare*) teica: “Šeit ir iespēja uzņemt lielas tautas jaunāko paaudzi, te ir iespēja mazliet mikstināt viņu vecāku un draugu briesmīgās ciešanas.” Neviens jau nevarēja nojaust, ko šiem bērniem varētu nozīmēt iedzīvošanās svešā vidē, veidot jaunu

bija jāpaglābjas citās valstīs, citās kultūrās un svešās vidēs, lai izdzīvotu. Deviņu gadu vecā Eva Šlesingera atvadās no mātes Hamburgā, ticot, ka vecāki pēc pāris mēnešiem viņai pievienosies. Gadi iet, vecāki nepievienojas. Vācijas žīdu Eva kļūst par Anglijas Evelīnu; viņa savu dzimšanas datumu pārmaina no patiesās uz dienu, kad ieradās Anglijā. Viņa kļūst, kā mēdz teikt, “angliskāka par angli”. Viņai ir labas attiecības ar savu Anglijas māti, viņai ir ģimene un meita Feita (*Faith*). Taču, gatavojoties pārcelties uz savu dzīvokli, Feita bēniņos atrod kasti ar Evas Šlesingeras dokumentiem un bērības grāmatu vācu valodā. Izceļas konflikts starp trīs paaudžu sievietēm (kur Anglijas māte Lila ir lielākoties vidutāja). Evelīna negrib Feitai stāstīt par savu bērnību Vācijā, par pārcelšanos, par grūtībām iedzīvoties jaunajā vidē. Feita, savukārt, mātei pārmet, ka viņa viņai laupījusi savas saknes un iespēju iepazīt vecmāti (kuŗa, kā izrādās, negāja bojā kopā ar tēvu Aušvicā).

Divu stundu garā izrādē bija spraiga, piesātināta ar emocijām un atziņām. Luga nav tikai par šīs glābšanas akcijas sekām, bet gan par ikkatru cilvēku, kas piespiedu kārtā nonācis citos apstākļos – it īpaši kara rezultātā.

Klausoties Feitas pārmetumos mātei, es ausis saklausīju tik bieži dzirdētos jautājumus gan Austrālijā, gan Latvijā – “Bet kāpēc mani vecāki man nestāstīja (bieži Latvijā to dzirdēja par Sibīrijas gaitām)? Kāpēc man neiemācīja valodu (lugas kontekstā valoda kļūst par žīdu paražām)?” Mēģinot atbrīvoties no savas dubultās identitātes, Evelīna saplēš visus vecos dokumentus un fotografijas. Feita viņai pārmet to, ka nekad tā arī nezinās, kādi ir bijuši viņas senči – šajā fotografijas gabaliņā ir roka, bet tai nav ķermeņa... Turklāt mēs uzzinām, ka tad, kad Evelīnai/Evai bija septiņpadsmit gadu, viņas māte ieradās no Vācijas, lai viņu vestu līdzi uz Ameriku, kur dzīvoja citi radi (tas būtu aptuveni 1957. gadā). Evelīna noraida šo iespēju – un daļēji arī savu māti un saknes.

Samuēls neizdara secinājumus vai spriedumus, kā būtu labāk dzīvot tālāk. Viņa daļēji uzplēš vēl gluži nesadzījušas rētas, lai skatītājam būtu iespēja ieskatīties Evelīnas/Evas dvēselē un sūpēs.

Lugas tema un tēlu darbība man sasauca ar Austrālijas latviešu dramaturga Jāņa Baloža “Spoku trilogiju”, īpaši ar pēdējo lugu – “Mans tēvatēvs”. Arī tur tiek risināts jautājums par identitāti, par saknēm, par to – kā dzīvot tālāk. Ne velti latviešiem ir teiciens – “no sevis neaizbēgsi”.

Bet, lai nu kā, šie bērni izauga un izdzīvoja. Režisore Anne Simona stāsta par lugas nozīmes otro, aktuālo, vēstījumu. Šā gada janvārī pieci *Kindertransporta* bērni, tagad aptuveni 80 un 90 gadu veci, devās uz Londonas Dauninga ielu (*Downing Street*), ar vēstuli aicinot valdību rīkoties un uzņemt šodienas bēgļu bērnus. Viņuprāt, šiem bērniem vajadzētu būt tādām pašām iespējām, kādas bijušas viņiem 1938.–1939. gadā.

No sevis neaizbēgsi

“Es visu atceros tik skaidri, it kā tas būtu noticis vakar. Tas ir mans stāsts...” Atis Lejiņš

INESE RAUBIŠKE

Atmiņas esot vissubjektīvākais vēstures avots, un zinātniskos pētījumos tās varot izmantot tikai kā paligmateriālu. Tomēr tajā pašā laikā atmiņas tiek novērtētas kā nozīmīgas, jo sekmē dzīvāk uztvert vēsturiskos procesus un var noderēt par fonu, palīdzot rekonstruēt laikmeta noskaņojumu, laikmeta raksturu... bet, pats galvenais, raksturo pašu autoru.

2016. gada beigās *Greensborough Historical Society* (Austrālijā) savā interneta lapā angļu valodā publicēja aizkustinošu, pārdomas raisošu atmiņu stāstījumu “*Remembering my grandparents: a hot Australian summer*”, kas pērn, jau latviešu valodā pārtulkots, ar virsrakstu “Atceroties vecvecākus” parādījās rakstu krājumā kultūrai un brīvai domai *Jaunā Gaita* (nr. 291). Atmiņu stāstījuma autors – **Atis Lejiņš** – Latvijas politiķis, bijušais Latvijas Ārpolitikas institūta direktors, šobrīd 12. Saeimas deputāts.

Ati, savā atmiņu stāstījumā rakstāt: Dzīvē pienāk laiks, kad kļūst interesanti atskatīties pagātnē, gandrīz tikpat aizraujoši, kā jaunībā bija gaidīt katru jaunu dienu un brīnumus, ko tā nesīs. Jūsu dzīvē ir pienācis šis laiks?

...šos vārdus gan biju piemirsis. Bet, iespējams, tas ir noticis... (smejas). Taču attiecībā uz stāstu “Atceroties vecvecākus” – es nezinu, kā tas gadījās, bet man pienāca ziņa, ka kāds literārais žurnāls Austrālijā izsludinājis literāro darbu konkursu. Nodomāju – varbūt viņus ieinteresēs viena latvieša atmiņas par piedzīvoto Austrālijā vairāk nekā pirms pusgadsimta, un aizsūtīju savu darbu. Diemžēl konkursā panākumus neguvu, jo nolikumā (un to nu es biju palaidis garām) stāstiem bija jābūt izdomātiem. Bet es varu rakstīt tikai to, kas īstā dzīvē noticis – dzīve ir pietiekami interesanta. Taču pēc laika man pienāca vēstule, ka Grinsboro darbojas vēstures biedrība, kur kopā sanākuši cilvēki, lai pētītu pagātnes notikumus, un nevis akadēmiski, bet pamatojoties uz atmiņām. Manā Grinsboro! Pilsētiņā, kur esmu dzīvojis desmit gadus! Tā nu stāsts tika aizsūtīts viņiem. O, kāda bija ažiotaža! Atmiņas nopublicēja, mani iecēla par biedrības goda biedru (nu, man ir jauns postenis!)... savukārt, es šo stāstu ieliku arī savā mājaslapā. Bija ļoti interesantas atsauksmes no latviešiem Austrālijā un Amerikā. Pienāca vēstules, negaidīti pieteicās cilvēki, ar kuriem Grinsboro līdzās bijām dzīvojuši un kopā mācījušies skolā. Arī mans brālis Aivars un māsa Aija ir sajūsmā par šīm atmiņām. Atmiņu stāsts bija rakstīts angļiski, un tad “Jaunā Gaita” paši no savas rokas to pārtulkoja un nopublicēja. Man par to pavēstīja kollēga Janīna Kursīte-Pakule: Re, kur tavs raksts!

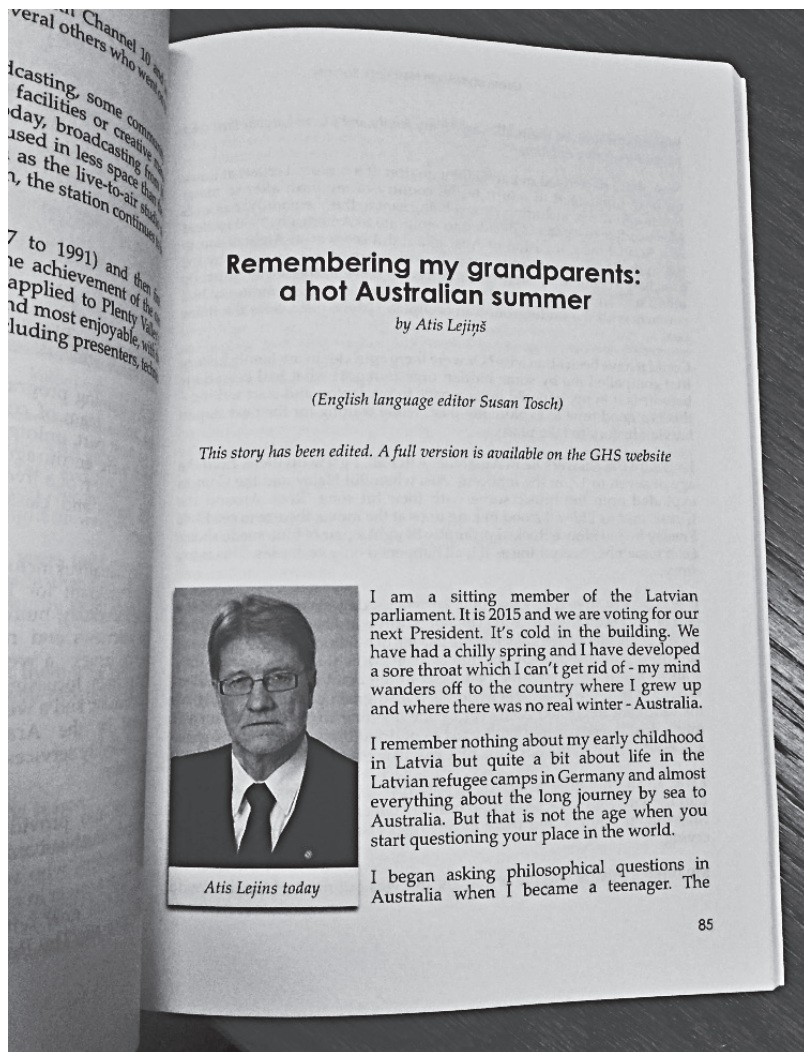
Tas, ka šis mans darbs tika publicēts latviski – man tas ir ļoti svarīgi. Kāda jēga, ja nav latviski, vai ne?

Pārsteidzoši, cik spilgtas ir jūsu bērnības atmiņas. Lai gan neatceraties savu agro bērnību Latvijā, un tas ir saprotams, jo ģimene izbrauca ar pēdējo vilcienu no Rīgas uz Berlīni 1944. gada rudenī, kad jums bija tikai divi gadi, bet atceraties daudz par dzīvi latviešu bēgļu nometnēs Vācijā... un garo ceļojumu ar vilcienu no Falingbosteles, angļu zonā, cauri visai Vācijai uz Itāliju, un tad jau ar kuģi uz Melburnu...

Ir vēl viena lieta no Vācijas, kuŗu atceros, bet atmiņu stāstā tās nav – bailes. Es nezinu, vai

Uz šo jautājumu jūs vēlāk jau centāties atbildi rast Amerikā?

Maniem vecākiem bija bail no Sarkanās Ķīnas invāzijas Austrālijā. 1960. gadā kā Viņas Majestātes Lielbritānijas karalienes pavalstnieki mēs izceļojām uz ASV. Tēvs uzreiz dabūja skolotāja darbu, mamma aizgāja strādāt grāmatu veikalā, es Kalifornijas universitātē studēju vēsturi, jo gribēju dabūt šīs atbildes – kāpēc Latvija ir okupēta? Kāpēc es atrodos trimdā? Gribēju uzzināt – kā tas viss notika? Ieguvu maģistra gradu Modernajā Eiropas vēsturē.

karš jau bija beidzies, taču lidmašīnas lidoja pāri mūsu mājvietai – mēs visi sastingām, kad tētis gāja pie aizklātā loga un pa mazu spraudziņu gar tumšo aizkaru tās vēroja... Instinktīvi jutām briesmas un uzreiz kļuvām klusi un skatījāmies uz tēvu... Šodien, to atceroties, man nāk prātā dzīvnieki Afrikā – tiklīdz jūt briesmas – visi kļūst klusi.

Bet dzīve Austrālijā – tie bija brīnišķīgi gadi! Vai, dieniņ, es jūtos tik laimīgs, ka varēju tur uzaugt! Kad atbraucām, sākumā gan dabūjām kā pajumti tikai vienu istabu (pieciem cilvēkiem). Tētis uzreiz gāja strādāt, jo tolaik Austrālijā vajadzēja darbspēku – ekonomika auga rūkdama. Mamma par mums visiem rūpējās mājās. Pēc laika pārcēlāmies uz Grinsboro, kur tēvs dabūja grāmatveža darbu, bet kad saņēma pilsonību, drīkstēja jau strādāt skolā. Mūsu ģimene sāka dzīvot plašākā mājā. Austrālijā kā padzīvnieki sāku apcerēt filozofiska rakstura jautājumus, no kuriem galvenais bija: “Ja es un mana ģimene esam latvieši, tad kāpēc mēs nedzīvojam Latvijā?”

Atbildes ieguvāt, bet priekšā vēl bija ilga ceļš atpakaļ uz Latviju, gan aktīvi darbojoties politikā, gan rakstot grāmatas... Kas Atis Lejiņš savā dzīvē ir bijis vairāk – vēsturnieks, rakstnieks, žurnālists vai politiķis?

Vēsturnieks? Nav bijis laika neko īsti pētīt, jo biju revolucionārs – nepārtraukti biju uz bariķādēm. 1968. gadā vadīju opozīcijas frakciju Pirmajā Vispasaules jaunatnes kongresā Berlīnē. Apbraukāju Eiropu ar “ikšķi”. Nonācu Stokholmā – iepazīnos ar Bruno Kalniņu un Ulđi Ģermani. Iestājos LSDSP. Kad septiņdesmitajos gados kā “Kultūras sakaru” viesis aizbraucu uz Rīgu un atgriezoties uzrakstīju “Gorkija iela 11a” (1976) – vienīgo trimdas grāmatu, kuŗā atmaskota VDK, man aizliedza turpmāk iebraukt Latvijā. (Starp citu, sākotnēji grāmatu turpinājumus publicēja laikraksts “Laiks” Amerikā.) Dzimteni varēju apmeklēt tikai 1988. gadā kā Zviedrijas Ārpolitikas institūta žurnālists. Divas reizes esmu bijis Afganistānā, kur meklēju kara gūstekņus no Baltijas, kuŗus piespieda dienēt Padomju Armijā un kuŗi

bija nonākuši mudžahedinu gūstā. Karš Afganistānā – tur katra pavadītā diena tik spilgti palikusi atmiņā, ka nevarēs mūžam aizmirst. Pēc tam tapa grāmata “15 dienas pie partizāniem”. Vairākās grāmatās apkopotas arī manas publikācijas trimdas izdevumos, tāpat arī zinātniskie raksti. Žurnālists? Drīzāk jau esmu bijis “brīvais strēlnieks” žurnālistikā.

Protams, ka esmu politiķis. 1989. gadā nodibinājām Latvijas Tautas frontes (LTF) Zviedrijas nodaļu, kuŗu vadīju līdz 1991. gadam. Tad sekoja vēlēšanas jau Rīgā, un es tiku ievēlēts LTF domē. 1992. gadā tika nodibināts Latvijas Ārpolitikas institūts ar mērķi veikt stratēģiskus pētījumus, kas neļautu Latvijai jēlkad atgriezties 1939. gada situācijā. 2009. gadā beidzu tajā darbu kā direktors, tagad esmu goda direktors. Mans pašreizējais darbs ir Saeimā.

Vai ir vēl kādreiz nācies apmeklēt Grinsboro?

Jā, astoņdesmitajos gados pirms došanās uz Afganistānu, ceļā no Kalifornijas aizbraucu uz Austrāliju... apbraukāju latviešu pilsētas, kultūras centrus, stāstīju par Baltijas Miera un brīvības kuģa braucieni gar Baltijas krastu. Un tad es apciemoju arī savu veco pilsētiņu – dzīvojamā māja bija nodegusi, tās vietā bija izveidots parks. Sameklēju arī skolu, kas arī vairs nestrādāja, jo bija pārveidota par mākslas centru. Grinsboro ir izaugusi, vismaz reizes desmit pieaudzis tās iedzīvotāju skaits...

Kā jūsu bērni novērtē ģimenes stāstu “Atceroties vecvecākus”?

Protams, stāsts ir izlasīts un daudz no tā jau iepriekš no manis arī dzirdēts)... manuprāt, lielā interese būs mazbērniem, kad viņi sāks interesēties par savām saknēm.

Vai nākamais atmiņu stāsts varētu būt par dzīvi Amerikā? Iespējams, stimulē jau ir.

Visas Latvijā iznākušās grāmatas varat iegādāties pie LIELĀKĀ grāmatu tirgotāja

“LATVIJAS GRĀMATA”

SIA “L. Grāmata”
Rīga, Elijas iela 17, LV-1050
Tāl. +371 67223294
Tālrunis +371 67227248
E-pasts: lgramata@lgramata.lv

RAKSTIET, ZVANIET, UN GRĀMATAS JUMS PIESŪTĪS PA PASTU

Latviešiem pasaulē ir jābūt vienotiem

Valsts prezidents Raimonds Vējonis speciālintervijā Tairai Zoldnerei

Ar Latvijas Valsts prezidentu Raimonu Vējoni pirmo reizi tikāms Rīgā, Melngalvju namā, tālajā 2015. gadā, dažas dienas pēc viņa stāšanās amatā. Pēc kopīgas fotografēšanās isā sarunā atklājām, ka nākam no vienas puses – Sarkaņu pagasta Madonas novadā. Ar īpašu prieku uzņemu ziņu, ka prezidents apmeklēs Sanfrancisko un man būs iespēja ekskluzīvai intervijai īpaši laikrakstiem "Laiks" un "Brīvā Latvija" intervija notika Latvijas Investīciju un attīstības aģentūras (LIAA) pārstāvniecības biroja telpās tūlīt pēc prezidenta tikšanās ar pārstāvniecības vadītāju Tomu Zvidriņu un vairākiem latviešu startup (startup uzņēmumu) dibinātājiem, kas šobrīd strādā vai mācās Kalifornijā. Raimonds Vējonis bija tikko ieradies no Vašingtonas pēc trīs Baltijas valstu prezidentu un ASV prezidenta Donalda Trampa tikšanās, kā arī ASV un Baltijas kopēji rīkota ekonomikas un biznesa foruma.

LR Valsts prezidents Raimonds Vējonis un ALAs Informācijas nozares vadītāja Taira Zoldnere

Prezidenta kungs, kādi ir jūsu iespaidi un vērtējums par nupat notikušo Baltijas valstu prezidentu un ASV prezidenta Trampa samitu?

R. Vējonis. Šajā tikšanās reizē svarīgākais sarunu temats bija drošības jautājumi, un visas puses uzsvēra mūsu sadarbības nozīmību. Tika apstiprināta Latvijas, Lietuvas, Igaunijas un ASV kopīga deklarācija, kurā lielākā daļā ir veltīta drošības un aizsardzības jomai. ASV un Baltijas valstis apņemas kopīgiem spēkiem turpināt vairot NATO kapacitāti, kā arī ASV, Igaunija, Latvija un Lietuva atkārtoti apliecina savu apņemšanos ievērot Ziemeļatlantijas līguma 5. pantu. (5. pants paredz, ka uzbrukums vienai NATO dalībvalstij nozīmē uzbrukumu visām citām. Punkts stājas spēkā sakarā ar 11. septembra teroraktiem. T.Z.)

Īpaši svarīgi bija no prezidenta Trampa personiski atkal dzirdēt apliecinājumu par Baltijas valstīm kā svarīgiem stratēģiskiem partneriem un apņemšanos jebkādu draudu gadījumā aizstāvēt Baltijas reģiona drošības intereses. Prezidents Tramps arī uzsvēra un atzinīgi novērtēja to, ka visas trīs Baltijas valstis 2% no iekšzemes kopprodukta (IKP) novirza aizsardzības vajadzībām.

Runājot par ekonomikas jautājumiem, sadarbība attīstīsies vairākos virzienos. ASV turpinās piegādāt sašķidrīnāto dabasgāzi Lietuvas šķidrās gāzes terminālim Klaipēdā. Kā zināms, šis terminālis ir devis iespēju Baltijas valstīm atbrīvoties no Krievijas dabasgāzes monopola. Šeit jāmin arī Baltijas valstu un ASV negatīvā nostāja pret gāzes vada Nord Stream 2 izbūvi Baltijas jūrā, kas ir ne tikai ekoloģiski nedrošs projekts, bet padarīs Eiropas valstis arvien vairāk atkarīgas no Krievijas gāzes. Tas ir tieši pretējais tam, ko cenšas panākt Baltijas valstis.

Sadarbība ar Latviju un Igauniju turpināsies galvenokārt Informācijas tehnoloģiju jomā, tajā starpā arī kibernetikas jau-

tājumos. Jau tagad starp Latviju un ASV pastāv investīciju apmaiņa. Kā piemēru varu minēt ASV Džordžijas pavalstī atklāto Valmieras stikla šķiedras rūpnīcas meitas uzņēmumu, kas jau tagad nodrošina 2000 darbvietas. ASV darbojas arī citi Latvijas uzņēmumi.

Kāds bija jūsu iespaids par to, cik labi prezidents Tramps ir informēts par Baltijas valstīm?

Pirms katras tikšanās ar citas valsts prezidentu tiek veikts zināms mājasdarbs, lai atsvaidzinātu atmiņā faktus par konkrēto valsti, un gluži cilvēciski – visu paturēt prātā nav iespējams. Sarunās piedalās arī prezidenta padomnieki. Ar prezidentu Trampu esam tikušies jau iepriekš, citos sarunu formātos, tāpēc viņš ir pietiekami labi informēts par Baltijas valstīm.

Ši bija četru prezidentu tikšanās. Lai gan Baltijas valstīm ir ļoti daudz kopīgu interešu, tomēr ir arī atšķirības. Kā jūs raksturotu šādu trīs prezidentu kopēju vizīti? Vai kādreiz nerodas domstarpības?

Pārstāvēt trīs Baltijas valstis kopā ir ļoti labs formāts, jo tā mēs kļūstam redzamāki. Kopā mēs pārstāvam visa reģiona intereses, un līdz ar to ir vieglāk mūs reprezentēt. Cenšamies arī realizēt kopīgus projektus, kā, piemēram, Rail Baltica dzelzceļa līnijas projektu. Praksē par dažādiem jautājumiem arī diskutējam, cenšamies atrast kopsaucējus. Ne vienmēr tas izdodas, tad jautājums jāatliek uz vēlāku laiku, kad būs iespējams to atrisināt.

Vakar pēc prezidentu samita jūs piedalījāties arī ASV un trīs Baltijas valstu biznesa forumā.

Biznesa forumā bija ļoti plaša pārstāvniecība, pārsvarā no ASV puses. ASV valdību pārstāvēja Tirdzniecības sekretārs Vilburs Ross, tomēr galvenokārt dalībnieki bija uzņēmēji, biznesa cilvēki. Forumā notika aktīva sadarbības kontaktu dibināšana.

Kādas ir jūsu galvenās atziņas pēc šodienas tikšanās ar startup cilvēkiem šeit, LIAA

pārstāvniecībā, un vakardienas biznesa forumā?

Prezidents var nākt ar savām iniciatīvām, kā arī atbalstīt valdību uzņēmējdarbības vides stiprināšanai. Pagājušajā gadā īstenojam vērīgu nodokļu reformu, pēc kuŗas sākam dzīvot jau šogad. Ceram, ka tā veicinās uzņēmumu attīstību un Latvijas konkurētspēju reģiona līmenī. Tāpat esam sākuši izglītības sistēmas reformu. Mums ir gudri, spējīgi cilvēki, bet ir jāceļ izglītības

Raimonds Vējonis: "Ir ļoti svarīgi, lai jaunā paaudze apgūst latviešu valodu, turpina un izkopj kultūras tradīcijas. Arī diaspora mainās, ir "jaunā" emigrācija un ir "vecā" trimda, ir atšķirīgas intereses. Tomēr ir svarīgi, lai starp šīm dažādajām grupām veidotos sapratne un saskanīgums. Latviešiem pasaulē ir jābūt vienotiem, tas ir svarīgi."

katrā ziņā veicinās Latvijas uzņēmējdarbības attīstību.

Cik bieži jums iznāk tikties ar latviešu diasporu ārvalstīs?

Katru reizi, kad esmu ārvalstu vizītē, tiekos ar diasporu. Atbalstu arī valdības un Saeimas darbu pie topošā Diasporas likuma. Tas ļaus sakārtot budžeta jautājumus un nodrošināt nepieciešamos finanču līdzekļus, kas vajadzīgi latviešu kopienas pasaulē atbalstam. Tas ļaus turpināt latviešu valodas apmācības nedēļas nogales latviešu skolās, un gribu piebilst, ka prezidenta kundze ir latviešu diasporas skolu patronese. Ir ļoti svarīgi, lai jaunā paaudze apgūst latviešu valodu, turpina un izkopj kultūras tradīcijas. Arī diaspora mainās, ir "jaunā" emigrācija un ir "vecā" trimda, ir atšķirīgas intereses. Tomēr ir svarīgi, lai starp šīm dažādajām grupām veidotos sapratne un saskanīgums. Latviešiem pasaulē ir jābūt vienotiem, tas ir svarīgi.

mām. Tomēr katrās vēlēšanās ir arī riska moments, un mums jāuzņemas šie riski.

Daudzi ārvalstīs dzīvojošie latvieši šovasar plāno doties uz Latviju, lai piedalītos Dziesmu un deju svētkos, kā arī citos ar Latvijas Simtgades svinībām saistītos sarīkojumos. Kādi ir jūsu vasaras plāni?

Šis sakarā ar Latvijas Simtgadi ir īpaši intensīvs gads. Arī es kā skatītājs piedalīšos Dziesmu un deju svētkos, apmeklēšu koncertuzvedumu ciklu "Latvijas gredzens" dažādos Latvijas reģionos, kā arī piedalīšos daudzos citos Simtgadei veltītajos sarīkojumos. Latvijā sagaidām arī daudz ārvalstu viesu vizītes: ieradīsies Eiropas karaļnamu pārstāvji, prezidenti un valstu vadītāji, septembrī Latviju apmeklēs Romas pāvests, un Rīgā notiks ikgadējā Arajološas grupas tikšanās, kur ES valstu prezidenti pārrunās Eiropai aktuālos jautājumus. Arī es pats došos vēl

Saruna par LIAA pārstāvniecībā Sanfrancisko. No kr.: Latvijas vēstnieks ASV Andris Teikmanis, Latvijas Valsts prezidents Raimonds Vējonis, ārlietu padomniece Maija Manika, startup pārstāvis Ģirts Graudiņš, Dainis Krūze, Jānis Putrāms, LIAA vadītājs Toms Zvidriņš

kvalitāte skolās un augstskolās. Ļoti nopietni strādājam, lai uzlabotu darbu banku sektorā, lai strauji samazinātu riskanto ārvalstu klientu apkalpošanu Latvijas bankās un samazinātu sadarbību ar tā sauktajām čaulas kompanijām. Stiprinām kontrolējošo institūciju kapacitāti, lai nodrošinātu stabilitāti un caurskatāmību finanču jomā.

Pēc šodienas pārrunām LIAA par startup attīstību, tikšos ar premjermīnīstru Māri Kučinski un ekonomikas ministru Arvīlu Ašeradenu, lai meklētu iespējas kā sniegt lielāku atbalstu idejām un cilvēkiem, kas tās attīsta. Tas

Šis ir ne tikai Latvijas Simtgades, bet arī vēlēšanu gads. ASV esam izveidojuši 21 vēlēšanu iecirkni, un arī citur pasaulē Latvijas pilsoņi un dubulpilsoņi dosies vēlēties. Jūsu padoms vēlētajiem?

Vispirms – aicinu visus būt aktīviem, piedalīties vēlēšanās un iet balsot. Katra vēlētajā balss ir ļoti svarīga! Pirms izdarīt savu izvēli, paskatīties uz partiju izdarītiem darbiem un nedarbiem, iepazīties ar partiju piedāvājumiem. Būs daudz jaunu partiju, vajadzētu izlasīt un izvērtēt to, ko šīs partijas grib izdarīt. Nevar pasīvi iet vēlēties, nesaprotot un nepazīstoties ar partiju platfor-

vairākās ārvalstu vizītēs.

Pabeidzot šo interviju, pavisam personisks jautājums – kā jūs atpūstaties un atgūstat spēku tik intensīvā darba slodzē?

Uzspēlēju basketbolu. Esmu aizņemts, bet brīvās nedēļas nogales cenšos pavadīt ar mazdēlu (te R. Vējonis silti pasmaida).

Paldies par sarunu, prezidenta kungs! Lai jums spēks un izturība Latvijas Simtajā gadā!

Nākamajā dienā pēc intervijas prezidents R. Vējonis apmeklēja Silīcija ielejas lielos IT uzņēmumus Facebook un Google, kā arī tikās ar latviešu sabiedrību Sanfrancisko Latviešu namā.

LATVIEŠI CEĻO

JĀNIS MIŅINS

Rīgā ziema, mīnus 10, salstu. Kādā vēlā vakarā, sapņojot par siltāku zemju apmeklējumu, internetā ieraugu aviobiļešu piedāvājumu Rīga-Teherāna-Rīga. Pēc īsa mirkļa saprotu, ka esmu uzspiedis pogu "nopirkt tagad". Attopos un esmu pārsteigts par savu ceļošanas izvēli, kas nav tipiska, – cilvēki šai laikā par galamērķi izvēlas Parīzi, Londonu vai Taizemes pludmales, nevis dodas uz Irānu meklēt piedzīvojumus.

Kad pamazām tuvojas ceļošanas datums, aptveru, ka jāsāk plānot, ko tad Irānā redzēt un darīt. Sāku ar vēstures grāmatu izpēti, izvēlos apskatīt Teherānu, Isfahānu un Širāzu, jo Irānā būšu tikai nedēļu. Nepieciešama arī vīza, ko varu dabūt, ierodoties lidostā. Drošības labad piezvanu uz vēstniecību, kur uz jautājumu, kā tad īsti ar braukšanu un vīzu ir, saņemu atbildi divos vārdos: *GO IRAN*. Nu tad – *GO!*

Ar reisu Rīga-Kijeva-Teherāna ieradies lidostā, virzos pie pirmā lodziņa – *bank*, kur samaksāju vīzas nodevu – 75 eiro. Šādi vīza ir pieejama tikai pieejama Eiropas Savienības individuāliem tūristiem, ASV, Kanadas un Anglijas ceļotājiem nepieciešama vīza, kas kārtrojama vēstniecībā, turklāt iespējams ceļot tikai

grupā un gida pavadībā. Pamanu, ka šeit viss notiek bez steigas – kad, iesniedzis dokumentus pie lodziņa VISA, stāvu un gaidu, kungs aiz tā draudzīgi aicina, lai es droši apsēžoties. Lūk, arī nosēžu divas ar pusi stundas, prātojot, vai dabūšu vīzu un vai man būs iespēja apskatīt šo noslēpumaino Persijas valsti. Pēc ilgās gaidīšanas kungs atnes manu pasi, virza uz izejas vārtiem, kur ar persiešu cipariem tiek iespiests zīmogs manā pasē.

Piedzīvojumi var sākties, un nokļūšana uz Teherānas centru ir pirmais no tiem. Taksīši lidostā ir, bet tikai pāris trafarēti auto, lielākoties aizvest uz viesnīcu pie sakās kungi ar saviem auto, vienkārši vienojoties par maksu. Šoferis ir jauns, tumsšs vīrietis ap gadiem 25, glītiem sejas vaibstiem, smaidīgs un dikti ieinteresēts mani aizvest uz pilsētu. Runājam par cenu, un esmu no tiem, kam ļoti patīk kaulēties. Nokaulēju cenu par braucienu, kas man izmaksā 30 eiro. Bilstu, ka man jāsamaina eiro uz Irānas riāliem, uz ko viņš man atbild, ka pats to varot izdarīt. Paldies interneta spēkam – ātri apskatos valūtas kursu, to parādu šoferim, kuš manāmi negribīgi samaina naudu (ar nelielu komisiiju).

Nekad neesmu mainījis naudu mašīnā – tad nu, lūk, mans pirmais piedzīvojums Irānā! Šoferis pajautā, vai drikst uzlikt kādu mūziku. Atbildu, ka noteikti, un nu stundu klausos... persiešu repu un popmūziku! Ik pa mirklim aizdomājos, kāda "lirika" varētu būt katrai dziesmai – par alkoholu te dziedāt nedrīkst, jo tas ir aizliegts, *luxury goods* arī nedziedās, jo diemžēl, *Gucci* veikala Irānā nav, atliek vai nu vietējā *bazāra* jaunumiem, vai pavasara putnu dziesmām. Pasmaidu par savām domām, bet īsti neuzdrošinos pajautāt. Pēc stundas persiešu repa pavadījumā ierosos viesnīcā.

Te uzreiz sajūtos, it kā būtu atgriezies atpakaļ laikā, – ar to domāju 1970. gadus. Irānas straujākā attīstība notikusi tieši šai laikā, tad arī garākais avioreiss pasaulē Teherāna – Ņujorka. Līdz ar to uz Irānu ceļoja gan biznesa ļaudis, gan Holivudas zvaigznes, piemēram, Elizabete Teilore. Viesnīca ir morāli novecojusi interjera dizaina ziņā, kas būtu lepnums septiņdesmitajos gados. Ir brokastu laiks, aši pošos brokastot. Domās jau redzu sevi, dzerot stipru *espresso* ar kādu no irāniešu gardumiem. Bet – piedzīvojumi turpinās! Palūdzis viesmīlim stipru kafiju, saņemu

preti krūzīti ar karsto ūdeni un šķīstošo kafiju. Un nu atminos, ka mana vienīgā pažiņa, kas bijusi Irānā, brīdināja, lai paņemu kafiju maisiņā līdzī, ko es ignorēju, teikdams, kuš valsti tad nav kafijas. Tad ķēros pie brokastu bufetes izzināšanas – dažādas gaļas uzkodas, dārzeņu variācijas un tūkstoš dažādu saldu, sākot ar ievārijumiem, uz kušiem noskatos un domāju, kas gan tas par augli vai ogu varētu būt? Atklāju savu brokastu *favoritēdienu* visai nedēļai – brokastu putru ar kardamonu, pistācijām, kanēli un rožlapiņām. Izcili, aizmirstu pat par kafiju, lai gan

tiem cilvēkiem, kušiem īsti nepatīk, ja kāds velk aiz rokas savā bodītē, bet ne Irānā – šeit viss ir civilizēti, neviens neuzplījas, ja ieej papētīt garšvielu bodīti vai kādu knibuļu bodīti, pārdevējs vien pajautā, vai ir kas tāds, ko es gribētu. Un es nopērku arī – kardamonu, pistācijas, dateles un garšvielas sautējumam.

Jau pašā pirmajā dienā saprotu, ka irāniešiem esmu... ļoti interesants! Agrā rīta stundā apsēžos uz soliņa parkā blakus *Golestan palace*, mēģinot pamazām sajukt pavasari, kas Irānā ir tieši sācies. Pēc pāris minūtēm man pienāk klāt kungs un neuzbāzīgi sāk sarunu

dikti prasās pēc kaut kā īsti uzmundrinoša. Par šampanieti vai *prosecco*, protams nav ko sapņot, jo, kā jau minēju, alkohols šajā valstī ir aizliegts. Tas, protams, netraucē. Pašlaik, bet cik ilgi. Brokastu laiks galā, un es dodos baudīt Teherānu.

Irāni ir **šopaholīki**. To es saprotu, kad esmu uz ielas un tirgū. Irāniešiem patīk komunicēt un iepirkties. Pilsētā jūtos kā skudrupūznī, cilvēki mudž visur, un visi kaut ko pērk. Taču viss notiek bez grūstišanās, jo visi iepērkas bez steigas. Lielākā *andele* notiek uz ielas un bazārā, kas īstenībā ir viens un tas pats. Uz ielas var nopirkt pilnīgi visu – ietves vienā pusē uz asfalta izklāti jaunākie Irānā ražoti krekli, blakus stāv izlietnes un veļa mašīnas, nākamais pārdevējs tirgo krūšturus dažādās krāsās un zelta zivtiņas, pretējā pusē ietvei rosās gaļas tirgotājs un sieviešu kurpju tirgotājs un, protams, neiztikt bez šallēm vai piecdesmit nokrāsu melniem audumiem. Neaizmirstamas ir pārdevēju iespaidīgās balsis, kad tiek skaļi ziņots par precī, kas nopērkama "tikai pie viņa". Apbrīnojami, bet cilvēki tiešām iet pētīt, vai tiešām piedāvājums ir tik lielisks. Esmu no

par maniem ceļošanas plāniem un uzaicina uz tēju blakus esošajā kafējnīcā. Es labprāt piekrišu, un nu abi sēžam, dzeram tēju un pļāpājam par dzīvi un to, kā irānieši redz Eiropu un kā eiropieši – Irānu. Kungs pastāsta, ka nekad nav bijis Eiropā un tā viņam šķiet tik citāda. Pastāstu, ka mums viss ir dārgāk, bet Latvijā ir iespējams nopirkt jebkušu precī no plašās pasaules. Irānā ar importu ir liela problēma, tāpēc nopirkt ārzemju preces var, gan ne tādos apjomos un ne tādā klāstā, kāds pieejams mums. Kungs skatās uz maniem apaviem un jautā, cik tādi maksā Eiropā. Atbildu, ka dārgi, bet nesaku, ka tie ir *Dior* apavi. Kungs min, ka tad jau būšot kādi 50 eiro, uz ko tikai piekrišušai pamāju. Kungs šūpo galvu un teic: *aiaiai*, cik mežonīgi dārgi, tad jau tie jāvalkā daudzas sezonas. Apjautājos, kur tad kungs ir bijis ceļojumos. Ceļot nesākot, bet ļoti lepnī stāsta, ka esot bijis uz sabiedroto valsti Turciju. Lielākā daļa irāniešu, kuš var atļauties ceļot, dodas uz Irāku, Turciju vai Afganistānu, ļoti retos gadījumos arī uz Eiropu.

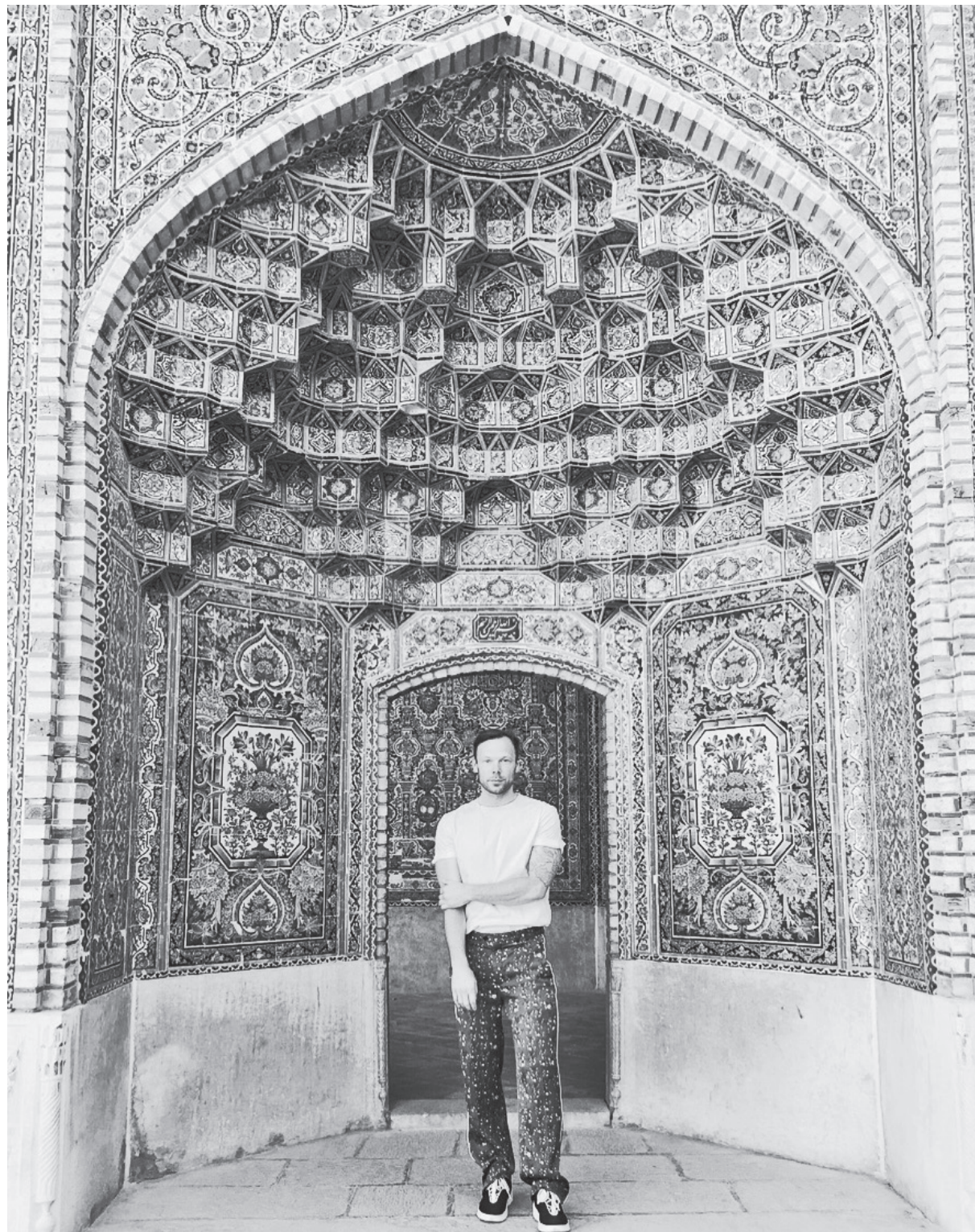
(Turpinājums 9. lpp.)

LATVIEŠI CEĻO

(Turpināts no 8. lpp.)

Go Iran!

Dzirdot mūsu sarunu, piedieš rojas vēl pāris kungu, ar kuņiem turpinām mūsu sarunu par ikdienišķām lietām – par ēdieniem un ko man apskatīt Teherānā, par vēsturi un tirdzniecību un skaistajām Austrumeiropas sievietēm, par kurām viņi ļoti sajūsminās. Bilstu, ka irānieši ir jaukākie cilvēki, kādus esmu satīcis, un viņi sajūtas lepni par sevi un savu valsti.

Smieklīga nianse – irānieši ir apšēsti ar plastisko ķirurģiju, it īpaši ar degunu plastiku. Kad kārtējais cilvēks pāris dienu laikā pienāk man klāt, lai tikai pateiktu, ka mans deguns esot ļoti skaists, nojaušu, ka tas viņiem ir ļoti aktuāli un ka mūsu smalkie eiropiešu deguni ir WOW. Irānieši lepni staigā ar plāksteriem uz deguniem, lai citiem parādītu, ka viņiem nu ir jauns deguns, reizēm viņi staigā ar šiem plāksteriem arī tad, kad viss jau sen sadzījis. Plāksteris ir kā rota, kas tiek iznesīgi demonstrēta visiem un visur. Sākumā ķīķinu par to tendenci un par komplimentiem manam degunam, kamēr beidzot kļūstu lepns par saviem eiropieša sejas vaibstiem.

Teherāna izstaigāta krustu šķērsu, esmu paspējis apmaldīties bazārā reizes desmit, esmu skrējis pāri ielām reizes divdesmit (satiksme Irānā ir nekontrolējama un nenormāli ātra, vārdu sakot – nedraudzīga gājējiem), reizes trīsdesmit esmu ticis sveicināts un reizes piecdesmit rūpīgi nopētīts. Jāturpina ceļš tālāk – uz Irānas mazpilsētām.

Isfahāna un Širāza, tātad esot Irānas mazpilsētas. Isfahānā dzīvojot ap diviem miljoniem, bet Širāzā – 1,3 miljoni iedzīvotāju! Isfahāna, tulkojumā “Persijas vidus”, ir maģiska pilsēta ar mošejām un tiltiem un pasaulē lielāko pilsētas laukumu *Naghsh-e Jahan*. Laukums patiešām iespaidīgs, un tam apkārt alejas ar bazāru un tējas bodītēm. Šachs Abāss I 17. gadsimtā te pieņēma visus pasaules diplomātus, kuņi tad ar teikuši, ka Isfahāna ir puse no pasaules. Ejot uz Šacha mošeju, kas redzama jau no tālienes, esmu patiesi savīļņots, jo par tās krāšņumu esmu lasījis. Nopērku ieejas biļeti un paņemu audiogidu, lai varētu nesteidzīgi izstaigāt un uzzināt vairāk par vēsturi. Mošejā un mošejas laukumā esmu pilnīgi viens pats, kaut kur malā gan pavīdēja kungs ar slotu. Nekur pasaulē ceļojot neesmu bijis tik ļoti vienatnē ar sevi! Esmu nedaudz šokēts, bet arī – pozitīvi uzlādēts, apsēžos mošejas laukuma vidū, – pētu katru stūri un zilo flīžu mirdzumu. Šādas flīzes ir tikai šeit, jo Šachs aizliedza tās citiem izmantot. Savīļņojums ir liels, un domāju – diezin vai šāda iespēja pabūt vienatnē man būs jebkur citur pasaulē. Irānas burvība vēl arī tāda, ka šī valsts nav pārbāzta ar milzīgām tūristu plūsmām. Isfahānas daļumu vairo arī tilti pāri *Zayandeh* upei, viens no iespaidīgākajiem ir Si-o-se-pol jeb 33 arku tilts. Vēl jo krāšņāku šo skatu padara izkaltusi upe. Esmu upes gultnes vidū un skatos uz 297 metrus garo tiltu un jūsmoju. Saule rietot to iekrāso viegli rozā nokrāsā. Norietot saulei, tiks ieslēgtas ugunis,

izgaismojot visas 33 arkas, kas nu atmirdzēs tās zelta nokrāsā. Cilvēki sāk aizdomīgi pētīt mani, jo es kā mazs bērns vienatnē lēkāju pa upes gulti...

Vēlāk, esot Širāzā, situācija ir līdzīga – *Nasir al-Mulk* mošejā esmu es un vēl divi tūristi. Sajūta sirreāla. Ar abiem ceļotājiem pārmijam pa vārdam – meitene no Krievijas, puisis – no Ukrainas. Mošeju sauc arī par rozā mošeju, jo to klāj rozā flīzes, bet krāsainās vitražas logos atspīd uz paklājiem klāto grīdu. Lenāk prātā – diezin vai šādu savīļņojumu es gūtu, ja man blakus būtu vēl simti cilvēku ar fotoaparātiem un skaļu burkšķēšanu. Mošejā ir kungs, kuņš skaita lūgšanas un dzied. Esam tikai es, klusums un lūgšanas, un šī sajūta paceļ mani augstāk. Architektūra Irānā ir tas, ko vērts braukt skatīties un priecāties, kamēr pasaules tūristi nav apsēduši šo valsti. Jā, modes šeit nav, un modernā māksla ir iesprūdusi laikā, taču braukt uz Irānu pēc vēstures ir istā vieta.

Jaunā architektūra Irānā ir diezgan garlaicīga. Daudzzivokļu nami un Milāda tornis, sestais augstākais pasaulē, lai gan neatšķiras daudz no daudziem citiem torniem pasaulē. Irānas bazāru, mošeju un šachu piļu architektūra ir kā odziņa uz kūkas, viss pārējais ir kā lēti cepumi no supermārketa.

Vēl nedaudz par cenām. Bazāros cenas nekur nav izliktas, retā gadījumā ieraugu persiešu cipariem rakstītas cenas. Ej un prasi, cik maksā. Arī mazajos pārtikas veikalos (lielu pārtikas veikalu mūsu izpratnē tur nemaz nav). Paņemu ūdeni, cepumus un arābu saldu vakara *teistingam* viesnīcas gultā. Pārdevējs pavežas uz mani, pagroza acis, un maksājamā summa pēkšņi uzpeld nez no kurienes. Domāju, ja es būtu saģērbies kaut kā vienkāršāk, varbūt cenas būtu lētākas. Un tā ir pilnīgi visur. Arī viesnīcā – viena cena ir rakstīta manā rezervācijā, cita – maksājot. Bet lielāko izbrīnu man sagādā tas, ka ikkatrā vietā, vai tas būtu veikals vai viesnīca, “transakcija” tiek pabeigta... ar naudiņas ielikšanu atvilktnē. Par čekiem un kvitīm prasīt nav jēgas, jo – nav jēgas. Pēc nedēļas ceļošanas man nav neviena dokumentāla apstiprinājuma, ka es būtu palicis kādā viesnīcā vai jebko pircis. Ā, vēl jāpiebilst, ka Irānā mūsu kredītkartes nedarbojas, kas nozīmē, ka skaidrā naudiņa jāņem līdz. Visu laiku staigāju ar naudas žūksni, un pēc nedēļas esmu noilgojies paņemt kredītkarti, uzspiest *pin* kodu... Jā, gan, Irānā ir daudz vietējo banku, un viņiem ir savas kredītkartes, ko viņi var izmantot tikai savā valstī.

Jūtos patiesi gandarīts par iespēju aizbraukt uz valsti, kas nav tik pieejama un atvērta tūrismam. Irāna apbuņ no pirmajām minūtēm, ne tikai ar jaukajiem cilvēkiem, bet arī ar fantastisko Persijas architektūru un dabu. Ticiet man, šī valsts ir tā vērtā, lai to redzētu. Un, ja arī gadās impulsīvs pirkums kā man, silti iesaku – *Go Iran*, kā man pirmo ceļojuma teica kungs telefona klausulē.

